

THE TWELVE LINKS OF DEPENDENT ORIGINATION

MƯỜI HAI NHÂN DUYÊN

5. SIX SENSE BASES — LỤC NHẬP

Salāyatana

Based on the Suttas — Dựa trên Kinh điển

ENGLISH

1. What are the six sense bases?

In dependent origination, the six sense bases (Pāli: *salāyatana*) are the eye base, ear base, nose base, tongue base, body base, and mind base. SN 12.2 gives this sixfold definition.

They are the six fields through which distinct kinds of conscious experience can occur. The first five concern seeing, hearing, smelling, tasting, and bodily sensitivity. The sixth is the mind base, through which mental phenomena are known.

2. Why is the mind included as a sense base?

The early discourses treat the mind as a base because thoughts, memories, intentions, images, and other mental phenomena can become objects of awareness. Mental experience therefore has a corresponding base, object, consciousness, and contact, just as the five bodily senses do.

The mind base is not presented here as a permanent self or an independent observer. It functions conditionally within the same pattern as the other bases.

3. Internal bases and corresponding objects

SN 35.23 sets out six pairs: eye and visible forms, ear and sounds, nose and odours, tongue and tastes, body and tactile objects, and mind and mental phenomena. The six bases named in dependent origination are the internal side of these pairs.

A sense base and its object are not identical with consciousness. Rather, the appropriate base and object are conditions for the corresponding consciousness to arise.

4. How does name-and-form condition the six sense bases?

The dependent-origination formula states: “With name-and-form as condition, the six sense bases come to be.” The bodily bases belong to the material dimension, while the mind base functions within the mental-material process designated as name-and-form.

This relation does not describe name-and-form as a single creator. It states conditional dependence: without the organized mental-material process, the six bases could not operate as fields of experience.

5. How do the six sense bases condition contact?

The next link states: “With the six sense bases as condition, contact comes to be.” SN 35.93 explains the pattern: eye-consciousness arises dependent on the eye and visible forms; the meeting of the three is eye-contact. The same pattern applies to ear, nose, tongue, body, and mind.

Thus, a base alone is not contact. Contact is the concurrence of a sense base, a corresponding object, and the corresponding consciousness. According to the dependent sequence, feeling occurs with contact as condition.

6. Are the six sense bases permanent?

SN 35.93 describes the bases, their objects, the consciousnesses that arise dependent on them, and the resulting contacts as impermanent and subject to change. The conditions for sensory and mental experience are therefore themselves conditioned and changing.

This applies to the mind base as well as to the five bodily bases. Mental objects and mind-consciousness arise within the same dependent pattern.

7. Origination, cessation, and path

MN 9 identifies name-and-form as the origin of the six sense bases. With the arising of name-and-form, the six bases arise; with the cessation of name-and-form, they cease. The discourse identifies the Noble Eightfold Path as the way leading to their cessation.

In the standard cessation sequence, the cessation of the six sense bases conditions the cessation of contact. This is the reverse order of the arising sequence and belongs to the teaching on the cessation of suffering.

An example of the process

When a sound is present and the ear base is functioning, ear-consciousness may arise dependent on those conditions. Their meeting is ear-contact. This event is not produced by the ear alone, the sound alone, or consciousness alone; it occurs through their concurrence.

TIẾNG VIỆT

1. Sáu căn hay Lục nhập là gì?

Trong Duyên khởi, Lục nhập, cũng gọi là Sáu xứ (Pāli: saḷāyatana), gồm nhãn xứ, nhĩ xứ, tỷ xứ, thiệt xứ, thân xứ và ý xứ: mắt, tai, mũi, lưỡi, thân và ý. Tương Ưng Bộ 12.2 đưa ra định nghĩa sáu phần này.

Đó là sáu lĩnh vực qua đó các loại kinh nghiệm có ý thức có thể xảy ra. Năm xứ đầu liên hệ đến thấy, nghe, ngửi, nếm và cảm giác nơi thân. Xứ thứ sáu là ý, qua đó các pháp thuộc tâm được nhận biết.

2. Vì sao ý được kể là một xứ?

Kinh điển thời kỳ đầu xem ý là một xứ vì suy nghĩ, ký ức, ý định, hình ảnh và những hiện tượng tâm lý khác có thể trở thành đối tượng được nhận biết. Do đó, kinh nghiệm tâm ý cũng có căn, đối tượng, thức và xúc tương ứng, giống như năm giác quan thuộc thân.

Trong ngữ cảnh này, ý xứ không được trình bày như một tự ngã thường còn hay một chủ thể quan sát độc lập. Nó hoạt động tùy thuộc điều kiện trong cùng mô thức với các xứ khác.

3. Các xứ bên trong và đối tượng tương ứng

Tương Ưng Bộ 35.23 trình bày sáu cặp: mắt và hình sắc, tai và âm thanh, mũi và mùi, lưỡi và vị, thân và đối tượng xúc chạm, ý và các pháp. Sáu xứ được nêu trong Duyên khởi là phía bên trong của những cặp này.

Một căn và đối tượng của nó không đồng nhất với Thức. Căn và đối tượng thích hợp là các điều kiện để loại Thức tương ứng sinh khởi.

4. Danh-Sắc làm duyên cho Lục nhập như thế nào?

Công thức Duyên khởi nói: “Do Danh-Sắc làm duyên, Lục nhập sinh khởi.” Các căn thuộc thân nằm trong phương diện vật chất, còn ý xứ hoạt động trong tiến trình tâm-vật lý được gọi là Danh-Sắc.

Quan hệ này không mô tả Danh-Sắc như một chủ thể sáng tạo duy nhất. Đây là sự tùy thuộc điều kiện: nếu không có tiến trình tâm-vật lý được tổ chức, sáu xứ không thể hoạt động như những lĩnh vực kinh nghiệm.

5. Lục nhập làm duyên cho Xúc như thế nào?

Chi kế tiếp nói: “Do Lục nhập làm duyên, Xúc sinh khởi.” Tương Ưng Bộ 35.93 giải thích mô thức: do mắt và hình sắc, nhãn thức sinh khởi; sự gặp nhau của ba yếu tố này là nhãn xúc. Cùng mô thức ấy áp dụng cho tai, mũi, lưỡi, thân và ý.

Vì vậy, riêng một căn chưa phải là Xúc. Xúc là sự hội tụ của một căn, đối tượng tương ứng và loại Thức tương ứng. Theo chuỗi Duyên khởi, do Xúc làm duyên, Thọ sinh khởi.

6. Lục nhập có thường còn không?

Tương Ưng Bộ 35.93 trình bày các căn, đối tượng của chúng, những loại Thức sinh khởi tùy thuộc chúng, và những Xúc tương ứng đều vô thường và biến đổi. Do đó, các điều kiện của kinh nghiệm giác quan và tâm ý cũng là những pháp có điều kiện và luôn thay đổi.

Điều này áp dụng cho ý xứ cũng như năm căn thuộc thân. Các pháp thuộc tâm và ý thức sinh khởi trong cùng mô thức duyên sinh.

7. Sự sinh khởi, chấm dứt và con đường

Trung Bộ 9 xác định Danh-Sắc là nguồn gốc của Lục nhập. Khi Danh-Sắc sinh khởi, Lục nhập sinh khởi; khi Danh-Sắc chấm dứt, Lục nhập chấm dứt. Bài Kinh xác định Bát Chánh Đạo là con đường đưa đến sự chấm dứt ấy.

Trong chuỗi đoạn diệt tiêu chuẩn, khi Lục nhập chấm dứt thì Xúc chấm dứt. Đây là thứ tự ngược lại của chuỗi sinh khởi và thuộc giáo lý về sự chấm dứt khổ.

Một ví dụ về tiến trình

Khi có âm thanh và tai đang hoạt động, nhĩ thức có thể sinh khởi tùy thuộc những điều kiện ấy. Sự gặp nhau của ba yếu tố là nhĩ xúc. Sự kiện này không do riêng tai, riêng âm thanh hay riêng Thức tạo ra; nó xảy ra qua sự hội tụ của các điều kiện.

SCRIPTURAL SOURCES — NGUỒN KINH ĐIỂN

1. SN 12.2, Analysis of Dependent Origination — definition of the six sense bases — <https://suttacentral.net/sn12.2/en/bodhi>
2. MN 9, Right View — the six sense bases, their origin, cessation, and path — <https://suttacentral.net/mn9/en/bodhi>
3. SN 35.23, The All — the six internal bases and corresponding objects — <https://suttacentral.net/sn35.23/en/bodhi>
4. SN 35.93, The Dyad — sense base, object, consciousness, contact, and impermanence — <https://suttacentral.net/sn35.93/en/bodhi>